

njene listine pošljejo tudi tistim preč. gg. dekanom lavantinske, krške, goriške in tržaške škofije (ljublanske škofije g. dekani so že vsi poverjeniki), ki do sedaj še niso poverjeniki, z vljudno prošnjo, da blagovolijo prevzeti ta posel blagemu namenu na korist. Pri tej priliki pa še prosimo gg. poverjenike, da v omenjeno listino blagovolijo vpisati vse ude svojega okraja, ki so jim znani iz Matičinega imenika ali iz „Novic“, toraj tudi nje, ki so morda letni donesek za 1866. leto že odrajtali. Pri obeh teh se vé da prazna ostaneta 3. in 4. predalček, vstavi se pa dotična opomba v 5. predalček.

Dr. Lovro Toman, prvosednik.
Anton Lézar, tajnik.

Kratkočasno berilo.

Boj za puro.

Resnice in laži za predpust.

Spisal Šak.

(Dalje.)

To cesto prekopal so sredi mužavine v črni noči lukovski vojaki, in od obeh strani nastopila je v strugo voda. „Zdaj pa pojte k nam, če morete“, zasmeje se župan Drevar, ogledovaje široki prekop. „Naj se popred dobro plavati učijo“, pristavi Nace Krcel, ponočni lukovski čuvaj. „Ta prekop še ni zadosti, gospod general, treba je pri njem še trdnjave ali kastela, pa vojakov notri“ — tako odrezal se je študirani kovač. „Dobro si jo zadel, gospod hotman, brez kastela nismo varni“ djal je general. „Haloh! junaška kri — primate za lopate in sekire!“ Hitro gibalo se je več sto rok, — kovač pa komandiral je „tù tako, in tam tako.“

V tem napoči dan, in v lepem redu vzdigne se vsa bobovska vojska proti Lukovcu. Pogum švigal je iz vseh oči, in junaško srce tolklo je ob vsake prsi. Glasno bobnali so bobnarji (namesti bobnov imeli so prazne sodce), urno sukali je Štempihar Kolomaja velikansko zastavo v zraku, z debelim glasom zapovedoval je general. — Pa kdo popiše vredno to vojsko? Če bi mi pomagali vi Demokriti, Cervantesi in Vicki Dragani, — tedaj še bi bilo, ali jaz — jaz sam? Pri tej misli pade mi srce v hlače in peró — z rok! —

Kako bi jih popisal, junake in junakinje iz vseh kotov bobovskega sveta? — O ti Muza ali Modrica pisarjev, ki si šepetala že v marsiktero uho bedarijo in norčijo, stopi mi na stran v tej turski sili!

Prvega pred vojsko zagledam korenjaka ponosne postave, častito skušeno glavo, — Petra Kokota. Svest si svoje visoke časti in službe, stopa res pred svojo armado, ko gospod kikiriki po dvoru, svojem haremu. Zafrknjeni klobuk kinča mu rdeč čop, podoben grebenu, in po njem pozná cela vojska svojega vodja — Kokota. V desnici drži znamenje poveljniške časti, silno žezlo, debel bet. V levici nese pa iz močnih desak narejen ščit, ki mu ima služiti za brambo pred udarci sovražnikov. — Veselja igra srce slednjemu Bobovcu, kajti hrabrost in zmaga sije generalu iz oči. Čist in jaren je njegov glas, če zapoveda: „linx um, rehcgšaut, marš!“ Toliko nemščine mu je namreč nekdanji vojak Kolomaja vtepel v naglosti v glavo.

Za županom koraka prvi banderaš Vid Kolomaja, junak od glave do pet. Divji plamen šviga mu v pogledu, z zobmi škriplje in momlja: „Čajte, paglavci, skoro vas pozobljemo!“ Za orožje služi mu pol žrdi, ščit so mu duri kravjega hleva, in ob enem nese v levici veliko pisano zastavo. To je orjak, kakoršnega ni bilo in ne bo na Slovenskem.

V prvem krdelu za njim marširajo sami gospodarji,

cvet cele vojske, stebri glasovitega Bobovca. Mislil bi človek, da so veteranci kakove rimske armade, tako urno se gibljejo, tako viteško se držé. Oboroženi so s sekirami, motkami, cepiči, vilami in plankami, pa nobeden tudi ni brez lesenega ščita.

Za tem krdelom gré majhen suh možiček, z veliko mačko pod nosom — in s praznim sodcem, po katerem tolče in tere neusmiljeno; to je tambur ali bobnar Čvrk. Kolikor je listja na drevji, toliko je burek in šal v njegovi glavi, kolikor je trave na zemlji, toliko podob ali figur vé iz svojega klobuka narediti. Vé jeziček mojstersko obračati, pa tudi ušesi gibati kakor bratec dolgouh. Tak tedaj je bobovski bobnar in humorist. Brž za njim koraka krdelo ravsarjev, — fantov in fantalinov, hlapcev in hlapčonov. Vsi hrepené po tepenji, kakor lisica po kokoših, kajti svesti so si, da bodo danes Lukovce kozje molitvice učili. — Pa ni še konec armade; za fanti gré truma žen, na njih čelu županova Marinka. Vse nosijo — hlače svojih mož, na glavi klobuke, v rokah burkle, — strašen pogled! Tù bilo je brbranje, mrmranje, šepetanje, klepetanje, kakor bi gagalo sto tisoč gosek v enem zboru.

Za to trumo stopal je resnoben možak Andraš Godrnjalo, noseč zdravila za vse, katerim bi vtegnilo pri srcu slabo postati. To zdravilo bila je — leskova batina, in vračnik bil je — profoz. Zakaj neki stopal je ravno za ženami? Za njim skakljala je vsa nadepolna zarovana bobovska deca, s katero je bil Bobovec zmir za petdeset let naprej oskrbljen. Krikala in klicala je, da so ubogega profoza učesa bolela.

To je tedaj cela bobovska armada, gotovo nista imela Kserks in Atila večje in hujše. Obsegala je vés bobovski rod, razun dedekov, babic in — deklet. Oho! kje pa so ostale Micike, Anice in Terezike? Čujte, čujte, jokale so domá v svojih kamricah. Pa zakaj? Ah! za — ljubčke, ktere so imele v Lukovcu, ker so mislile: gotovo še danes jim zavijejo Bobovci vrata!

(Dalje prihodnjič.)

Iz deželnih zborov.

Iz deželnega zbora štajarskega.

Iz Gradca 23. jan. * Predzadnja (20. t. m) in zadnja (23. t. m.) seja našega deželnega zbora se mi dosti znameniti zdite, da tudi slovenski prebivavci Štajarskega in Slovenci sploh naj o nji zvedó. Najprej moram opomniti, da v zdanjem zboru ravnopravnosti pričakovati ni, ker širokih govorov zrno je vselej: „mi smo gospodje v deželi, mi smo omikani, in le če se nam poljubi, vam neomikancem kaj damo.“ V zadnjih sejah so metali tudi hude pušice na ministerstvo, ker je odpravilo Schmerlingov državni zbor in napravilo „tabularasa.“ Ker so pa z ministerstvom v zameri, se kaže, da jih je volja storiti, kar so storili pod prejšnjo vlado Madjari in Hrvatje, češ (kakor je poslanec Frank očitno v zboru opomnil), da le avtonomisti še morejo Avstrijo osrečiti! Zastonj je občna prošnja v deželi, da bi se silni stiski in uboštvo pomagalo, da bi se tudi za spodnje kraje potrebne šole osnovale, zastonj opominja za potrditev tacihih dobrih naprav sedanji, nam od prejšnjega veliko prijazniši glavar dežele sam, — stvarí splavajo po vodi, ker bi nekteri radi cikali po trpivnem uporu, če stvar dobro presodimo.

Enako se je godilo v zadnjih dveh sejah. V prvi se je poleg preuravnava družih šol ravnalo tudi za realno gimnazijo v Ptujem. Herman je tako živo podpiral ta predlog, da so mu celó Nemci prav zeló pritrjevali. Povedal je in dokazal štatistično in na vse strani določno, kako silno potrebna za spodnje kraje

bi bila taka šola in da spodnji Štajarci pričakujejo gotovo od deželnega zbora, da se njihovim pravičnim željam zadosti. Tudi vitez Waser (v Ptujju izvoljen in rojen) je bil za to, al podpiral je Hermana tako čudno, da je bila podoba, da mu ne gré nič kaj od srca. Dajmo jim šolo in zadostili bomo marsikomu, ki je zdaj federalist in separatist, nezadovoljne bomo spravili na našo stran. Tedaj ne, ker to pravica, ker to ravnopravnost tirja, ampak da se truma političnih sovražnikov zmanjša! Konec je bil, da Ptuj za sedaj ne dobí zaželene šole, dasiravno je deželni glavar sam pripočal, da bi zbor pritrdil, ker „prepričal sem se — so bile njegove besede — da le-ta okraj enake šole prav res potrebuje.“ — Danes pa se je govorilo, kako bi se olajšalo siromaštvo po deželi. Odbor, v katerem je bil tudi dr. Razlag, je nasvetoval, naj se pošlje vladi memorandum po deželnem odboru, v katerem bi vlado opomnil vzrokov silnega siromaštva in prosil za preuravnave vsega, kar je siromaštvo vzročilo ali pomnožilo. Najboljše in temeljitejše za ta predlog je govoril dr. Razlag, ki je na tenko dokazal, kako napačno bi bilo, ko bi predlog ne obveljal, ker deželani ne bodo mogli nikakor izvedeti, kako bi si sami sebi v marsikterih zadevah pomagali, katerih že odbor omenja, kako napačno bi bilo odlašati, ker je revščina tako huda nastala. Zastonj! Ker so se oktroiranja bali in ne hoteli, da bi vlada storila, kar je prav za prav stvar državnega zbora, je predlog padel. Ali so za to nekatere zaupnice, ktere dobiva deželni zbor? Danes smo celó čuli, da so dobili iz Vidma (!) tedaj iz slovenskega kraja zaupnico, s katero so bili posebno zadovoljni. Slovenci! je li to res vaša volja, da protujete ministerstvu, ktero je poklical naš presvitli cesar sam, ker je hotel mir storiti s svojimi narodi, — ker je za prav spoznal, da po stari poti ni šlo in je majorizovanje izbujalo nezadovoljnost? Ali ste res zadovoljni, da vam ne dovolijo pripravne šole, v ktero bi lože od sedaj svoje bistre sinove pošiljali? Če že pošiljate zaupnice le-sem v Gradec, pošljite jih možém, ki se krepko za vas potegujejo, ki za omiko vaših sinov in olajšanje vaših zadreg v sedanjih žalostnih časih po vsej moči in v rodoljubni ljubezni skrbé. Podpirajte naša in vaša vrla poslanca Hermana in dr. Razlaga, ki se z vso ljubeznijo trudita za blagor vaš in za blagor vseh Slovencev. V dolžnost sem si štel vam napisati te vrstice, da povem, da tiste poti Slovenci hoditi ne smemo, ktero hodi večina našega zbora, kajti nevhvaležnost bi bila, roke ne prijeti, ktero nam je podalo sedanje ministerstvo v porazumljenje, ker dobro vemo, da morajo zdaj tudi za nas boljši časi priti.

Deželni zbor kranjski.

V seji 25. t. m. je Njih eksc. deželni glavar odgovoril na Svetčevo vprašanje zavoljo učiteljske službe, ki se je namesti (domačemu) Tušek dala (ptujemu) Wastlerju, rekši, da se Tušek zato ni mógla dati, ker je zahteval, da se mu pustí viša plača, ki jo ima v Zagrebu; to pa po službenih pravilih ne bi móglo biti, ker se viša plača pred rednim vrstjenjem v višo stopnjo ne more nikomur priznati, s priklado na osebo pa se državni zaklad ni mógel obtežiti; da se slovenska narodnost ni stavila za nemško, se vidi iz tega, da ob enem se je učiteljstvo prostega risanja dalo Slovincu (Globočniku).

Poslanec Kromer poroča o predlogu odborovem, po katerem, ako se ustanoví 12 novih okrajnih (kantonskih) gospósk „Bezirkshauptmannschaften“, naj se ustanovijo tako-le, da bodo 1) v Radoljci, 2) Kranji, 3) Kamniku, 4) Ljubljani, 5) Kočevji, 6) Črnomlji, 7) Postojni, 8) Logatecu, 9) Novem mestu, 10) Krškem,

11) Trebnem, 12) za mesto ljubljansko. — Med tem se je vnelo včasí živo besedovanje. Dr. Toman se je krepko potegnil za prošnjo Horjulcev in Vrzenčanov, ki želé pod ljubljansko okrajno gospósko biti, ne pa pod daljno logaško, kamor jih nikoli opravila ne peljejo; vendar večina zborova ni pritrdila prošnji, kteri se je tudi poslanec Mulej zoperstavljal; al nadjati se je, da jo vsliši vlada, ker ona bo konečno odločila, kako naj bode. Dr. Costa je zahteval, da se bere prošnja Razdrčanov, ki želí, naj bi namesti v Postojno se okrajna gospóska dala v Razdrto, in da se bere tudi prošnja iz Planine, ki želí okrajno gospósko v Planino namesti v Logatec. To se je zgodilo. Naposled nasvetuje baron Schloissnigg, naj se, da vlada izvé prošnje vseh sosésk, vse te prošnje izročijo ministerstvu, da vstreže, kolikor je mogoče, pravičnim željam. Predlog Schloissniggov je bil z veliko pohvalo sprejet.

Ker je ministerstvo zboru v posvetovanje dalo osnovo nove postave, po kateri naj se pravice do vodá ustanové, je bil po nasvetu dr. Bleiweisovem odbor 9 odbornikov izvoljen, kteri prevdari to važno stvar, po kateri se imajo vodé rabiti, sém ali tjé napeljavati ali odpeljavati, in da ta odbor potem svoje nasvete razodene dež. zboru. Izvoljeni so bili v ta odbor vitez Gutmannsthal, dr. pl. Wurzbach, dr. Bleiweis, Kozler, dr. Costa, Dežman, dr. Zupan, pl. Langer in Mulej.

Zdaj je imelo na vrsto priti poročilo deželnega odbora o volitvi, po kateri je bil od kupčijske in obrtnijske zbornice v deželni zbor voljen g. Horak. Dr. Costa nasvetuje, naj je danes konec seje, ker je že pozno. Al večina zbora ni sprejela tega nasveta. Potem pa poprime dr. Toman besedo in pravi, da predlog o Horakovi volitvi ne more danes priti na vrsto, ker ga zborniki niso imeli 48 ur v rokah, kakor zborov red veleval; tudi je reč toliko važnejša, ker se mu zdí, da odborov nasvét, ki podira veljavo volitve, nikakor ni pravičen. Svetec pritrjuje, da je res še le včeraj popoldne služabnik nosil odborovo sporočilo poslancem. Predsednik pl. Wurzbach, ki se nikoli ne ravná enostransko in prav natanko pozná opravilni red, je zahtevanje národne stranke za pravično spoznal in odobril, kar je dr. Toman terjál, odloživši za drugo sejo poročilo o Horakovi volitvi. (Silno mrmranje nasprotne stranke.)

Potem je bil na vrsti predlog dr. Costov o premembí deželne ustave in volitnega reda. Govornik začne govoriti, pa opominja zbornike, ker niso hotli poprej seje končati, naj zdaj ne bojo nevoljni, ako jim bo govoril predolgo; kajti mogoče je, da govori celo uro ali še več.

Ker je ura že odbila pol dveh, naznani predsednik konec seje. Zdaj pa se vzdigne zopet hrup zoper njega od nasprotne strani, — hrup, ki ni spodoben v parlamentarnem življenji, ktero pravico daje predsedniku, da sejo končá, ako to za primerno spozná. V tem pa menda nobeden v našem deželnem zboru ne more dr. Wurzbacha mojstrovati, ker je že obilo pokazal, da je popolnoma izveden v vodstvu zborovih sej.

V seji 27. t. m. se je prošnja iz Zagorja in Knežaka, naj bi se ustavilo pokončevanje snežniškega gozda, izročila dotičnemu odboru.

Potem je imelo pretresovanje Horakove volitve na vrsto priti, pa ni prišlo, ker kakor Zevnik se je tudi Horak prostovoljno danes odpovedal volitvi.

Zdaj pa dr. Costa povzame besedo in zagovarja predloge sledeče: 1) 2. vrsta §. 38 deželne ustave naj se ob veljavo dene za prvo in drugo 6letno dôbo dež. zbora; 2) 2. vrsta §. 54. volitnega reda naj se premení tako, da namesti „po pretekli prvi dôbi 6letni“ se reče: „po pretekli drugi dôbi“; 3) deželnemu zboru naj se zaukaže, da po skrbnih statističnih pozvedbah, po dogo-

voru z izvedenci in novimi mestnimi in kmečkimi županijami prevdari: kaj naj bi se v deželni ustavi in volitnem redu drugače naredilo na korist tečnega in popolnega razvitka ustavnega življenja, na korist deželne samouprave in na blagor duševni in materijalni domovine naše. O tem naj deželni zbor poroča prihodnjemu zboru.

Dr. Costa podpira v obširnem in natanko prevdarjenem govoru svoj predlog, ki ga je zboru podal o premembi deželne ustave in volitnega reda, ter pravi, da prememba deželne ustave je kaj važna za družtvne in za postavne razmere. Posebna pravica pa ju popraviti že iz tega izvira, da nam je ustavo Schmerling oktroiral in vlada sama je v zadnjem oddelku volitnega reda pokazala, da je sprememba mogoča in popravkov treba. Ker pa se morebiti zgodi, da se zbor ne skliče več v prvi 6letni dôbi, in bi potem k spremembi trebalo dvetretjinske večine, naj se izgovori, da velja tudi za drugo 6letno dôbo nadpolovična večina. — Govornik dokazuje iz zgodovine, da so poprejšnji deželni zbori kranjski več poslancev imeli, kakor zdaj, da je bilo v najimenitnejšem zboru leta 1720 dne 19. rožnika, ki je sprejel pragmatično pogodbo, 64 poslancev. Tudi v primeri z zdanjimi sosednimi zborovi je kranjski vzadej, če pogledamo na Koroško, Istrijo, Gorico ali Trst, ali v Zagreb ali mestni odbor dunajski. Deželni glavar naj se iz zboru voli, kakor poprejšnje čase, ktere pravice nam še Ferdinand II. ni okrajšal. Tudi občno državljansko pravo zahteva, da se v ustavnem zboru prvosednik prosto voli, kajti le tako more varovati polno neodvisnost proti vladi. Tudi je 6 celih let predolgo za poslanstvo, ker se v tacem času lahko zgodi, da se spremeni misel volilcev, še lože pa se poslanec zasučje na drugo stran, kakor to skušnje kažejo; tudi je celó policijska prepoved, da ne sme zbor z zborovim občevati. Toliko od deželnega zboru. Mnogo pogreškov ima tudi volitni red. Če hoče véliki posestnik voliti in voljen biti, mora imeti posestvo v deželnih knjigah „landtafel“ vpisano; s tem se je gotovo hotelo starim rodovinom, ki so toliko let slavno delale za Kranjsko, zadostiti, al ta posestva so večidel prišla že v druge roke, kterih zgodovina naša ne pozná. Vpraša se tudi, ali se imajo osebe zastopati ali posestva? Gotovo ne posestva! Če pa že velika posestva morajo pravico posebne volitve imeti, zakaj je ne bi imeli drugi naši posestniki, ki, čeravno niso v „landtafel“ vpisani, imajo še večje posestvo in tudi več davka plačujejo. Tudi bi dobro bilo, za to vrsto tri volitne okraje postaviti namesti samo enega za vso deželo. Zastopstvo mest in trgov se je očividno tudi na nepravilni podlogi ustanovilo, ker so se zgodovinski kraji spustili, drugi kraji brez pomembe pa volijo svoje poslance. Idrija voli svojega poslanca, Lož, Vrhnika in Postojna pa skupaj le enega! Trgi: Vipava, Senožeče, Cerknica in Planina so izpuščeni; Kočevje in Ribnica volita enega, Žužemberg in Sodražica pa nobenega poslanca; Novomesto z okolico — čeravno ima trikrat več prebivalcev ko Kočevje in Ribnica, voli le enega, Mokronog in Radeče (dva trga) sta zopet izpuščena. Sploh pa bi taki trgi in mesta lahko skupaj volili z občinami sosednimi, ker ima tako zmirom tisti kraj večino, kjer se voli, kajti iz daljnih mest težko hodijo samo k volitvi. Tako ima na pr. Kočevje, Ribnica in Lašče 45.791 prebivalcev in plačujejo davkov 86.667 gld. 24 kr., Novomesto, Kostanjevica in Krško pa imajo prebivalcev 52278 in plačujejo davkov 156.982 gold., zadnji kraji imajo tedaj 7000 prebivalcev več in še enkrat toliko davkov plačujejo, v deželni zbor pa le enega poslanca volijo, med tem, ko Kočevje, Ribnica in Lašče dva volijo. (Pohvala v sredi in med poslušalci). Iz tega se vidi, da je treba oziraje se na prebivalce in davke število poslan-

cev pravično razmeriti. (Dobro! dobro!) Tudi bi dobro bilo prevdariti, ali bi se ne tirjala starost 24 let namesti 30. (Dobro!) Naj ima tudi za deželni zbor vsak pravico voliti, ki voli v srenjski zbor, pa naj se tudi neposrednje voli, kakor pri velicih posestnikih in mestih in trgih. Da ljudje, ki so obsojeni bili zarad pregreška, za zmirom zgubijo pravico voliti, je naprava, ki se nikjer v nobeni ustavni državi ne nahaja, še celó, če je kdo bil obsojen zarad nekterih prestopkov, ali, kar je celo čudo golemo, da je kdo oproščen bil „zarad pomanjkanja dokazov“, in tako je še mnogo reči, ktere je treba navdati z duhom novejšega in ustavnega časa. Kmali, gospôda! bodete sklenili, ali hočete moj predlog pokopati ali ga pripustiti k obravnavi. To ni narodno vprašanje, kakor na Českem, temveč le svobodno vprašanje, kajti na Kranjskem bodo povsod Slovenci volili in Slovenci bodo voljeni; kdor je zoper moj predlog, naj se nehat bahati sê svojo svobodo. (Pohvala med poslanci in v sredi.) — Pri glasovanji je bil sprejet le 3. predlog, in v odbor so bili voljeni dr. Costa, Dežman in grof Auersperg.

Zdaj začne dr. Bleiweis zagovarjati predloge, ki jih je zboru predložil o šolskih zadevah 13. dne tega meseca. (Glej „Novice“ list 3. stran 23.) Blagor izreje mladosti, pravice našega naroda — pravi med drugim — stojé danes na dnevnem redu. Treba, da se važna stvar reši pravično. Učni jezik v šolah je kos ravnopravnosti narodne; ta mora obveljati v Avstrii, ktera šteje toliko različnih narodov. Bridke čase so imeli — razun Nemca — drugi narodi; zdaj bode drugač. Ministerstvo zdanje kaže pošteno voljo, da hoče popraviti, kar so pregrešili predniki njegovi. V vrsti ravnopravnih zadev pa je šola prva. Šola mora svojo dolžnost storiti, da bo konec tistih ugovorov, kteri pravijo, da naši uradniki, advokati, notarji itd. ne morejo z našimi ljudmi v domačem jeziku ravnati, ker se ga niso v šoli učili. Potem popisuje govornik, kako da je ljudska šola, kako da je realka ali le kak kos gimnazije mnogim vsa njih šola, mnogim pa pot v više šole. So li storile ljudske šole in realke in gimnazije svoje dolžnost? Ne! — Potem kaže, da so ljudske šole pri nas sicer nekoliko bolje vredene kakor so bile, al zlasti glavne šole imajo še zmiraj veliko napako, da mladine ne podučujejo skozi in skozi v maternem (slovenskem) jeziku, ampak da kratki šolski čas tratijo s tem, da mladini vbijajo le nemških besed v glavo, — da nemškega jezika slovenski fantje niso tako zmožni, da bi se že drugih naukov v tem jeziku učili, to vendar vsak umen človek vé! Le sv. Duh bi moral, kakor v svetem pismu čez učence Kristusove, v podobi ognjenih jezikov tudi čez slovensko našo mladost priti, da bi môgla nemčevati že v 3. razredu ljudske šole! Ako ima ljudska šola učilnica biti kmečki in mestni mladini, da se nauči za življenje potrebnih reči (ne pa samega jezika), naj se naša mladost podučuje v maternem jeziku, dokler ne pride do te zrelosti, da se more učiti tudi nemškega jezika. Nemec podučuje svoje otroke v ljudski šoli v nemškem jeziku, Lah v laškem, Francoz v francozkem in tako vsak narod v svojem, — le nas Slovence vpregajo v jarm ptujstva in nam jemljejo, kar nam je Bog po materi dal! Zato je treba prenarredbe v ljudskih šolah. Pa tudi v realki in gimnazii je je treba, da se mladina šolska dostojno izuri v maternem (slovenskem) jeziku. Zato pa ni dosti, da se uči le same suhe slovnice; treba je, da se uči tudi družih naukov v slovenskem jeziku, kakor jih predlog našteva, naravno, organično po nasvêtu o šolstvu izvedenih mož. S pravično mero smo merili, koliko naj bo slovenskega, koliko nemškega nauka; načrt šolski od leta 1849 (Organisationsplan) nam daje še veliko večje pravice; al

naše pravilo je to: naj se naša mladina v realki in gimnazii nauči slovenskega in nemškega jezika tako, da je obéh v besedi in pismu popolnoma zmožna. Potem dokazuje govornik, da jezik naš je zmožen biti učni jezik, — šolskih knjig že imamo in še potrebnih kmali dobimo, in ko pové, da je ravnokar Njih Veličanstvo potrdilo enak sklep deželnega zbora pražkega, sklepa svoj govor s tem, da pravi: kažite zdaj o djanji, da vam je resnica za ravnopravnost, — kažite, da vam je mar, da se naš narod s pridom podučuje v ljudskih šolah, in naša mladina v realkah in gimnazijah tako, da bode sposobna službe opravljati tako, kakor jih bode njen stan terjati kadaj. Prijazno vam podamo roko v porazumljenje; ne odbite naših predlogov!

Potem se je glasovalo; s 16 glasovi zoper 15 je zmagal predlog, da se nasvet ta izroči odboru 7 poslancev v prevdarek in poročilo. Za predlog so glasovali: dr. Bleiweis, dr. Costa, Kapelle, Klemenčič, Koren, Lokar, Obreza, Rozman, baron Schloissnigg, Svetec, dr. Toman, dekan Toman, dr. pl. Wurzbach, Zagorec, dr. Zupan in baron Zojs, — zoper predlog pa: bar. Apfaltrern, grof Auerperg, Brolich, Derbič, Dežman, Golob, vitez Gutmannsthal, Jombart, Kozler, Krommer, pl. Langer, Mulej, Recher, Rudeš, dr. Skedl. — In tako zdaj vemo, od katerih mož imamo pravice pričakovati, da se po šolah omika naš narod in na bolji stan pripelje, pa da se mu tudi pravica zgodi v kancelijah, da ne bi revež moral na vekomaj beračiti za to, da se mu pisma iz kancelij pošiljajo v njegovem jeziku in se v njegovem jeziku pišejo ž njim protokoli itd.

Minister Belkredi pa zopet iz tega glasovanja lahko vidi, kaj ima od zdanjih uradnikov pričakovati, katerim je rekel: „Jedes Amt und jeder Beamte hat mit dem Volke in dessen Sprache zu verkehren.“ 4 kancelijski gospodje sedijo v našem deželnem zboru; al vsi so glasovali zoper to, da šola dá pomočke, da more postati kdo za slovensko deželo pripraven uradnik! — V odbor, ki bode poročal o tem predlogu, so bili voljeni dr. Wurzbach, dr. Bleiweis, baron Schloissnigg, Svetec, dr. Costa, dr. Toman, baron Zojs. —

V pondeljek je prišla železnica ljubljansko-belaška na vrsto. Stvar je tako važna, da v prihodnje obširnejše govorimo o njej; danes le to, da dr. Toman kot poročevalec in navdušeni zagovornik je zmogel s svojimi predlogi in da zdaj vendar utegne resnica biti saj s tem, da se prično pripravljajoča dela. — Svetec pa je v tej seji dovršil poročilo o delavnosti deželnega odbora; tudi o tem poročilu govorimo prihodnjič.

Dopisi.

Iz Hulla na Angležkem 18. jan. P. T. — Politično življenje in gibanje na Angležkem je, kakor navadno, precej živo tudi zdaj. Izvedeni govorniki in politikarji predlagajo zdaj v umnih govorih v različnih mestih angleških svoje reforme, ktere bi se prihodnjič v parlamentu storiti morale. Tudi na Angležkem so mnoge politične stranke, kakor v Avstrii, akoprem tukaj le ena narodnost vlada; posebno pa je časnikarstvo razcepljeno na dva kampa, tema na čelu ste „Times“ in „Daily News.“ Najbolj v razpor so časnike spravile dogodbe na Jamajki; „Morning Star“ in „Daily News“ sta brezobzirno proti barbaričnemu postopanju pisala, nasproti pa „Times“ in časniki njegove stranke ravnaje prejšnjega gouvernêrja Eyre-a zagovarjajo. Pa pri tej priložnosti pokazali so sopet Angleži kakor nekdanj v Indii, da svobodo hočejo oni le sami za se, kot nekakošen monopol, pa joj narodu, kterege si podvr-

žejo; ta mora služiti! „Daily News“ in „Morning Star“ odkritosrčno pišeta, da Turki niso kedaj bolj barbarično ravnali, kakor na Jamajki angleški vojniki, ki so nad 2000 črncev (zamorcev), kateri so milosti prosili, brez milosti poklali; v mestu Bath je bilo 200 žensk (žen in deklic) bičanih, in, da žene na Angležkem vejo, kako se žene na Jamajki kaznujejo, pripoveduje dopisnik v „Daily News-u“ iz Jamajke, da jih vojniki bičajo celó — nage. — O Avstrii pišejo zdaj angleški časniki vrlo ugodno, dopisniki v „Times“ in „Daily News“ ne morejo novih prenaredb in novega svobodnega gibanja dosti prehvaliti. Tudi Angleži (ne tedaj samo Slovenci) pravijo, da največa nesreča za Avstrijo je bila nemška birokracija, nemški centralizem in despotizem, ter da jo iz te nadloge le federalizem in ravnopravna svoboda izkopati more. Ministerstvo Belkredi-jevo je Angležem se brž prikupilo, ko se je preiskava za popotne liste odpravila; mislim, da odzdaj bodo angleški popotniki Avstrijo bolj obiskavali. Da je bil še dolgo Schmerlingov regiment, pravijo Angleži, Avstrija bi bila nehala biti! Pogodbe za svobodno trgovino med Avstrijo in Anglijo, ki se je sedaj dogovorila, so Angleži zelo veseli. — Zdaj pa še eno velevažno stvar. Goveja kuga še tukaj vedno huje razsaja, poginulo je prošlo leto nad 60.000 glav, zato Angleže tudi silno skrbi, kako bi bilo tej bolezni v okom priti. Poskušalo se je in se poskuša vse mogoče, celó homeopatija, pa se vé da brez vspeha; govoril sem v mestu Scabro-u z nekterimi farmerji, ki so mi tožili, da so ob vso živino. Angleži sicer sprevidijo, da se s tem najbolj kuga širi, ako se živina prevaža in iz kraja v kraj goni; ostro je zato vse to prepovedano; al ta zapoved je tako, kakor jih je mnogo v Avstrii, le na papirji. S prostim ljudstvom angležkim je težko ravnati ali mu kaj zapovedati; straže se pa ne morejo tako razstaviti kakor v Avstrii, ker ni mnogo vojakov. Vendar Angleži hočejo priti bolezni sami do korena in jo izruvati ter najti pravi lek za njo; že se tudi piše po časnikih, da so spoznali bolezen. Mnogo zdravnikov trdi, da so po pazljivem in marljivem opazivanju našli pri živinski kugi ravno take prikazni, kakor pri človeških osepnicah (kozah) in tedaj goveja kuga ni druga kakor osepnice (small-pox, cow-pox). Kakor se ljudém cepijo osepnice, tako tudi jih hočejo cepiti govedom.* — Na morji so tukaj strašni viharji, mnogo brodov je konec vzelo. 12. t. m. je bila silna burja s snegom, kateri se je letošnjo zimo prvokrat prikazal, pa tudi že drugi dan izginil, da ga zdaj ni več videti.

Od slovenske Soče 24. jan. * Velik šum je napravil v Kanalu dopis „Novic“ od 9. t. m. Lahki so zelo srditi na pisatelja*), da se je predrznil prvi besedico ziniti za slovenščino. Zahtevali so tudi od kanalskega gosp. župana, rojenega Slovenca, naj vrlemu zagovorniku tukajšnje slovenščine, kateri ima pri njem službo, službo odpové. Gospod župan sicer ni tega storil, al resno ga je opomnil, naj drugekrat kaj tacega ne piše, češ, da so vsi Kanalci proti temu?! — Iz tega se lahko vidi, kako da je laščina tukaj vkoreninjena. Kdor pa tega ne vé, naj gré skoz kanalski trg, in zavzel se bo, da sliši govoriti skoro samo laški (furlanski). Za tega voljo imajo prav kanalski Slovenci, da imajo zaupanje do moža, kakoršen je g. dr. Tonkli, da utegne oživiti slabo iskrico slovenščine, ki vendar še v Kanalu tli. Saj vendar okolico kanalsko nahajamo na Koz-

*) Menda so Angleži ves čas spali, ko so druge dežele se borile z govejo kugo, da ničesa ne vejo o tem, kar so drugod obile skušnje že ovrgle!

*) Ako bi naznanjeno nam željo spolnili, še huji bi bil hrup.